

Kinderboekenweek 30 september t/m 11 oktober 2020

Instructie voor leesconsulenten

de Bibliotheek
op school

Beste leesconsulent,

Nog even en het grootste kinderboekenfeest van het jaar staat weer voor de deur: de Kinderboekenweek. Met het motto En toen? reizen we met boeken naar andere tijden. Je hebt geen tijdmachine nodig om andere tijden te ontdekken. Dit jaar werden de Zilveren Griffels en Penselen online bekendgemaakt met video's waarin de winnaars verrast werden met de prijs. Ook de uitreiking van de Gouden Griffel en Gouden Penseel zal 29 september online bekendgemaakt worden met een video op de Facebookpagina van CPNB én op www.kinderboekenweek.nl.

En toen?

Het thema van de Kinderboekenweek 2020 is geschiedenis. We gaan terug in de tijd. De wereld van toen verkennen we door mooie boeken die de geschiedenis laten leven en die soms ook de donkere tijden laten zien.

Scholen konden bij de Stichting CPNB een kinderboekenweekpakket bestellen. Het pakket bestaat uit een uitgebreide lesmap, het Kinderboekenweekgeschenk en het Prentenboek van de Kinderboekenweek, de Kinderboekenkrant, de Voorleesgids en promotiemateriaal. Op de onderwijspagina van kinderboekenweek.nl staan, achter een inlog, lessen bij het Geschenk, het Prentenboek en bij alle twintig kerntitels.

Activiteiten in de schoolbibliotheek

Natuurlijk ben je al even bezig met de voorbereidingen voor de Kinderboekenweek. Wellicht organiseer je een voorstelling, speurtocht of activiteiten met een historisch tintje in de schoolbibliotheek. Met deze instructie willen we je op extra mogelijkheden wijzen om de Kinderboekenweek in te zetten binnen de Bibliotheek *op school*. Deze bekende en grootschalige campagne biedt bij uitstek de gelegenheid om vrij lezen, voorlezen en praten over boeken onder de aandacht te brengen van kinderen, hun ouders en leerkrachten.

Iedereen een fijne Kinderboekenweek gewenst!

Hartelijke groet,

Team de Bibliotheek *op school*

Kinderboekenweek 30 september t/m 11 oktober 2020

Instructie voor leesconsulenten

Suggesties

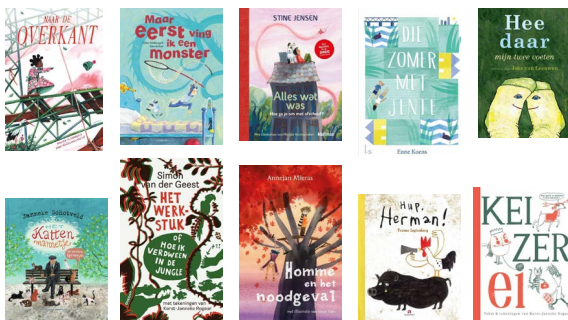
In deze instructie geven we je een aantal suggesties om de Kinderboekenweek te verbinden aan de Bibliotheek op school.

Activiteitenplan

Besprek bij het opstellen van het activiteitenplan met de leescoördinator welke activiteiten tijdens de Kinderboekweek uitgevoerd zullen worden. Spreek af welke onderdelen jij voor je rekening neemt. Je kunt je deskundigheid laten zien door de collectie zo goed mogelijk in te zetten, verschillende werkvormen aan te dragen of een online sessie voor ouders te organiseren. Kijk voor handleidingen en instructies op pro.debibliotheekopschool.nl bij [Toolkit/Lezen](#).

Lessuggesties bekroonde boeken

De redactie van Boekidee heeft in opdracht van Stichting Lezen ook dit jaar weer lessuggesties gemaakt bij zes bekroonde jeugdboeken en vier topboeken. Je kunt dus direct aan de slag op school of in de schoolbibliotheek met deze prachtige boeken die sowieso al een Zilveren Griffel of Vlag & Wimpel gewonnen hebben. We hebben de lessuggesties opgenomen bij deze instructie. De lessuggesties zijn ook te vinden op Leesplan.nl.

Lessuggesties Vooruit met voorlezen

Op Leesplan.nl staan ook de lessuggesties bij het project Vooruit met voorlezen. In dit project worden zowel klassieke als moderne boeken aangeraden om voor te lezen, van groep 1 tot en met 8. In de Lessuggesties staan uitwerkingen van *Kinderen met een ster* (Martine Letterie), *De zee kwam door de brievenbus* (Selma Noort), *Alleen op de wereld* (Hector Malot), *Naar het noorden* (Kees Meinderts) en *Hoe mooi wit ik ben* (Dolf Verroen). We hoeven het jullie niet te vertellen: voorlezen is een van de simpelste én beste leesbevorderingsactiviteiten.

Leesconsulent in de klas

- Met een spel als 'Wie ben ik' kun je in de klas een boekencollectie introduceren. Voorbereiding: maak een lijst met historische personen en onderwerpen (piraat, dinosaurus, galjoen, kasteel). Zoek bij elk item een passend boek en stel een collectie samen. Schrijf de woorden op een kaartje. In de klas plak je de kaartjes op het voorhoofd van de leerlingen. Door vragen te stellen proberen de leerlingen te raden wie ze zijn. De vragen mogen alleen met ja en nee beantwoord worden. Als alle figuren en onderwerpen geraden zijn, zoeken de leerlingen uit de collectie het boek dat bij ze past. Laat de leerlingen de achterflap van het boek voorlezen en lees zelf fragmenten uit een aantal boeken voor. Tip: gebruik de kerntitels van kinderboekenweek.nl, Jeugdbibliotheek.nl en canonvannederland.nl.
- Als leesconsulent introduceer je regelmatig nieuwe boeken door voorlezen en met werkvormen zoals de boekenshushi. In de [Toolkit/Lezen](#) vind je nog meer leuke werkvormen voor de boekenkring.
- Zet gedichten in de schijnwerper! Lees eerst een paar oude rijmpjes, versjes en gedichten voor. Bijvoorbeeld uit de omvangrijke bundel *De Nederlandse kinderpoezie in 1000 en enige gedichten* (Gerrit Komrij), de bundel *Rijmpjes en versjes uit de oude doos* (S. Abramsz) of, van iets minder lang geleden, uit *Ziezo* (A.M.G. Schmidt). De bundel *Rijmpjes en versjes uit de oude doos* vind je ook via www.dbnl.org. Vraag de leerlingen waaraan je merkt dat dit gedichten van vroeger zijn. Introduceer daarna recente dichtbundels zoals de bekroonde bundels met Zilveren Griffel of Vlag en Wimpel *Wat je moet doen als je over een nijlpaard struikelt*, *Uit elkaar*, *Hee daar mijn twee voeten* en *Ik wou dat ik een vogel was*. Wat zijn de verschillen met de gedichten van vroeger? In het *Handboek Open Boek* vind je verschillende werkvormen met gedichten.

- Arend van Dam schreef dit jaar het Kinderboekenweekgeschenk. In de kinderpodcast [Leesbeesten & Luistervinken](#) van september interviewen twee jonge presentatoren deze schrijver. Ook is er een interview met schrijver Frank van Pamelan die onder andere vertelt over het Langste gedicht van de wereld. Bij elke aflevering van deze kinderpodcast wordt een lesbief gemaakt. Klik op de [podcast Arend van Dam](#) om te luisteren en bekijk de lesbief.
- In aflevering 30 van [De Grote Vriendelijke Podcast](#) is Linda Dielemans te gast. Kinderboekrecensenten Jaap Friso ([JaapLeest.nl](#)) en Bas Maliepaard (Trouw) praten met hoboïste, archeologe en schrijfster Linda Dielemans over haar nieuwste historische jeugdroman, een thematitel van de Kinderboekenweek: *Het lied van de vreemdeling* (Leopold 11+), dat 41.000 jaar geleden speelt. Op de site van de GVP staat ook een link naar een filmpje over neanderthalers.

Tentoonstelling

Maak een tentoonstelling in de schoolbibliotheek over het thema geschiedenis. Presenteer bijvoorbeeld de kerntitels van de Kinderboekenweek of zoek zelf titels bij elkaar waarin geschiedenis een prominente rol speelt (zie ook de themalijsten op [kinderboekenweek.nl](#), [Jeugdbibliotheek.nl](#) en [canonvannederland.nl](#)). Kies bijvoorbeeld voor een bepaalde periode uit de geschiedenis. Op de site Canon van Nederland is er per venster een lijst met passende titels beschikbaar.

In de [Toolkit/Huisstijl](#) vind je het speciale logo de Bibliotheek op school doet mee aan Kinderboekenweek. Bibliotheken kunnen met een inlog op [www.cpnb.nl](#) beeldmateriaal zoals logo's, foto's van auteurs Kinderboekenweekgeschenken en afbeeldingen van de Kinderboekenweek downloaden. Handig om te printen en om de tentoonstelling mee aan te kleden.

Ouders enthousiasmeren

Betrek de ouders van de leerlingen ook bij de Kinderboekenweek. Attendeer hen op de campagne, op de tentoonstelling in de schoolbibliotheek en op de Kinderboekenkrant en Voorleeskrant. Overleg met de leescoördinator hoe jij ouders kunt informeren over de Kinderboekenweek. Denk bijvoorbeeld aan een vlog die op de schoolwebsite wordt geplaatst. Kinderen kunnen een filmpje maken van hun (groot)ouders die voorlezen uit hun favoriete jeugdboek van vroeger.

Leerkrachten inspireren

Bij de cursus Open Boek hoort tweemaal per jaar een nascholingsbijeenkomst voor leescoördinatoren. De aanloop naar de Kinderboekenweek is bij uitstek geschikt om zo'n nascholingsbijeenkomst of een bijeenkomst voor alle leerkrachten te organiseren. Dan kun je hun veel inspiratie meegeven voor deze leesbevorderingscampagne. De trainer Open Boek kan diverse modules voor deze bijeenkomsten terugvinden in de Biebtobiebgroep van Trainers Open Boek.

Hup Herman

tekst en illustraties:
Yvonne Jagtenberg

Gottmer 2019 - € 14,99- ISBN 978 90 476 2712 8

Groep
1-2 (NL)
Kleuters
2-3 (B)
Trefwoorden
competitie,
wedstrijd,
winnen en
verliezen

Herman het hangbuikzwijn houdt van zijn leven: modderen en wroeten. Hij is de beste in modderen en wroeten, maar houdt niet van wedstrijden. Niet zoals de kippen die elke dag kakelen over wie het eerste ei heeft gelegd, of de haan die elke ochtend als eerste wakker wil zijn. Hij is hun wedstrijdgedoe zo beu dat hij op een dag besluit te laten zien wie de eerste en de beste is: hij begint te rennen, langs bergen en over het strand. Hij stopt even om heerlijk in het zand te rollen en holt weer verder. Maar als het nacht wordt kan Herman niet meer. Zijn poten doen pijn en zijn buik is leeg... 'Hup Herman!' blaast de wind, en dan, eindelijk, komt hij thuis...

1 Vooraf

Bedek de titel en bekijk samen de omslagillustratie.

- Wie en wat zie je?
- Wat doet de haan op de rug van het varken?
- Wat heeft hij vast?
- Wat zou hij roepen?
- Hoe voelt het varken zich, denk je?
- Hoe voelt de haan zich, denk je? Hoe weet je dat? Waaraan kun je dit zien?
- Wat weet je over hanen, varkens? Wat doen die dieren, waar houden ze van, waar wonen ze?

Lees dan de titel voor.

- Wie is Herman?
- Wie roept 'Hup, Herman!?'? Waarom? Wat zou er gebeuren?
- Wanneer roep je dat naar iemand anders?

Kijk ook naar de tekeningen op de schutbladen.

- Wat kun je vertellen over Herman? Wat voor varken is hij? ➤

2 Het verhaal

Herman, het hangbuikzwijn, is het competitieve gedrag van de kippen en de haan zo beu dat hij besluit hen te laten zien dat hij de snelste is. Iedereen moedigt Herman aan, zelfs de wind. Maar onderweg slaat de vermoeidheid en de twijfel toe: is het eigenlijk wel zo belangrijk, willen winnen?

Lees het verhaal een eerste keer helemaal voor. Lees dan het verhaal een tweede keer voor, bladzijde voor bladzijde, waarbij je verschillende vragen stelt bij zowel de tekst als de tekeningen, en wat de leerlingen hierbij denken en voelen.

3 Het mooiste ei – iedereen is winnaar!

Kippen die een wedstrijd houden over hun eieren heeft al meerdere auteurs en illustratoren geïnspireerd. Breng deze twee boeken mee naar de klas en lees ze voor: *Het mooiste ei van de wereld*, (Clavis 2008, Helme Heine) en *Wie legt het mooiste ei?* (De Vier Windstreken 2002, Burny Bos en Hans de Beer). In deze boeken gaat het uiteindelijk niet over wie nu het mooiste ei heeft gelegd, maar over het hebben van diverse persoonlijke kwaliteiten waarover niet te wedijveren valt. Trek een parallel naar het boek *Hup, Herman!*

- Hoe voelt Herman zich bij het hele wedstrijdgedoe?
- Trek dit open naar de kinderen in je klas, d.m.v. een klasgesprek: wie houdt er wel eens een wedstrijd? Wat voor wedstrijd?
- Hoe voelt het om te winnen?
- Hoe voelt het om te verliezen?
- Is het belangrijk, winnen of verliezen?
- Hoe voelt het om iemand aan te moedigen tijdens een wedstrijd?
- Hoe voelen de dieren zich?
- Hoe reageert de haan?
- Hoe reageren de kippen?
- Hoe reageert Herman?

4 Competitie

Wedstrijden kunnen kinderen aanmoedigen of verlammen. En ook doen samenwerken. Zoals de vliegen rond de kop van Herman, die samen 'Hup Herman!' bromden.

- Hoe zouden de kippen kunnen samenwerken in het kippenhok?
- Met wie houdt Herman eigenlijk een wedstrijd? Met zichzelf?
- Hoe kan je met jezelf een wedstrijd houden?
- Kun je verschillende voorbeelden zoeken, zoals iets steeds opnieuw oefenen om jezelf te verbeteren of iets aan te leren: veters leren strikken, zelf aan- en uitkleden, boterhammen smeren, touwtje springen, ergens op- en afklauteren, ...

De boodschap die recensent Jaap Friso uit dit boek haalt: 'Hol jezelf vooral niet voorbij, blijf jezelf en doe waar je goed in bent.'

- Waar zijn de kippen goed in?
- Waar is de haan goed in? En Herman?
- Waar zijn jullie goed in?

Als ze dit moeilijk vinden, breng dan het boek *Ik ben aagje* (JPbooks 2016, Anna Pignataro) mee en lees het voor.

- Kunnen jullie ook aan elkaar vertellen waar je goed in bent?

Colofon

© Stichting Lezen (2020)
Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek op school po (Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek).

Auteur

Inge Umans

Vormgeving

Judith Schoffelen & Erik olde Hanhof

www.lezen.nl

Naar de overkant

tekst: Wouter Klootwijk
illustraties: Enzo Pérès-Labourdette

Leopold 2019 - € 14,99- ISBN 978 90 258 7728 6

Eefje woont in een boerderij achter de dijk aan de ene kant van de rivier. Ze woont er samen met haar moeder en vader, die boer is. Op een dag ziet Eefje een jongen in een hoogspanningsmast klimmen. Ze zwaait en roept naar hem. De jongen heet Steef. Hij zwaait terug en bedenkt een plan om de rivier over te steken. Hij woont in een timmerfabriek in het dorp aan de rivier. Met afgedankte planken timmert hij een vlot in mekaar. Wanneer dit klaar is waagt hij de oversteek. De stroming is sterk in het midden van de rivier. Steef peddelt zo hard hij kan maar drijft af. Meters verder komt hij aan wal. Daar staat Eef hem op te wachten, in het water. Ze trekt uit alle macht het vlot aan de kant. Daar maken ze kennis: Eefje en Steef. De start van een mooie vriendschap...

1 Vooraf

Toon het omslag van het boek maar bedek de titel.

- Wat zien jullie? (een brug, een bouwsel: een hoogspanningsmast)
- Wie zien jullie? (een meisje)
- Waar bevindt het meisje zich? (op de brug/het bouwsel)
- Welke vogel staat er afgebeeld? (een ooievaar)
- In welk seizoen speelt dit zich af? Benoem wat je ziet. (het is herfst, er zijn roze wolken, het is een beetje mistig, het waait, er vliegt een muts weg en er dwarrelen blaadjes naar beneden, het meisje heeft een jurk aan met lange mouwen)
- Waar zou het meisje naar wijzen? (de wegwaaiende muts?)
- Wat heeft ze vast? (een hamer)
- Wat is ze daarmee van plan, denk je?
- Waarvoor dient het touw, denk je?
- Wat voor meisje is dit en waardoor denk je dit? (dapper, ondernemend, ze staat op een wankel bouwsel, alleen, in de wind) ▶

1 Vervolg

Toon dan de titel en vraag:

- Waarover denk je dat dit verhaal gaat?

Vertel dat het meisje Eefje heet, en dat ze in een boerderij woont, achter de dijk, aan een rivier. Lees het verhaal voor, of lees het samen (als elk kind over een eigen exemplaar kan beschikken). Scan de tekeningen in en toon deze tijdens het voorlezen op het digibord.

2 Het verhaal

In dit verhaal staan Eefje en Steef centraal: twee ondernemende, zelfstandige kinderen die in hun doen en laten volledig ondersteund en geholpen worden door hun ouders.

3 Verhaaleinde: oplossingsgericht denken

Laat het verhaaleinde open: de kinderen bouwen een hut in de hoogspanningsmast en brengen er de nacht door. 's Morgens ontdekken ze dat de rivier buiten haar oevers is getreden en dat de hoogspanningsmast in het water staat. Lees het stukje waarin hun zelfgebouwde pont tegen de hoogspanningsmast aanbotst nog niet voor, maar vraag de leerlingen een oplossing te bedenken voor Eef en Steef.

- Hoe kunnen ze daar weggomen?
- Kunnen ze zichzelf redden?
- Komen hun ouders hen misschien redden?
- Wachten ze tot het water weer wegzakt?

Laat de leerlingen samenwerken en hun oplossingen uitschrijven, uitbeelden en/of uittekenen. Bekijk en bespreek de verschillende plannen en lees dan het einde van het boek voor.

4 Van vlot naar pont

Steef is een handige jongen: hij bouwt zelf een vlot waarmee hij de rivier oversteekt. Zoek in het boek op welk materiaal en welke techniek hij hiervoor gebruikt. Maak een lijstje van de materialen en een stappenplan om het vlot te bouwen.

Bekijk samen hoe je zelf een vlot kan bouwen:

www.dehogerielien.be/vlottenbouwen of
www.ketnet.be (vlot-bouwen) of
nl.scoutwiki.org/Vlot_bouwen

Zoek ook in het boek op hoe het vlot een pont wordt die uit zichzelf van de ene kant naar de andere kant van de rivier vaart.

- Wie helpt Steef hierbij en met welk materiaal? ➤

5 Vriendschap

Praat met de leerlingen over de vriendschap tussen Eefje en Steef.

- Hoe begint de vriendschap tussen Eefje en Steef?
- Waardoor merk je dat hun vriendschap wederzijds is?
- Hoe groeit hun band?
- Wat waarderen ze in elkaar?
- Hoe maak je eigenlijk vrienden?

Neem het boek erbij *Hoe maak ik een vriend?* (Lannoo 2018, Evelien de Vlieger). Laat de leerlingen, net als Felix, een lijstje maken met eigenschappen waaraan een goede vriend moet voldoen. Zorg voor bijvoorbeeld kranten en tijdschriften, gekleurd papier en oude ansichtkaarten. Laat hen het lijstje schrijven en tekenen, knippen en plakken.

6 Op de leestafel

Breng zeker ook het boek *Naar de overkant* (Gottmer 2006, Nicole De Cock) mee naar de klas. In dit tekstloze prentenboek bedenken een meisje en jongen, die elk aan een kant van de rivier wonen, plannen hoe ze bij elkaar kunnen komen. Vergelijk hun plannen en oplossingen met die van Eefje en Steef.

In *Naar de overkant* wordt verteld dat door de aanhoudende regen in de bergen de rivier voller en breder wordt (p. 59). Kinderen die meer willen weten over de kringloop van het water kunnen het boek *Rivieren, zeeën en oceanen* (Clavis 2016, Mack) uitpluizen.

Wie meer wil weten over boten kan informatie vinden in *Meer weten over schepen* (Usborne Publishing 2011, Conrad Mason).

Colofon

© Stichting Lezen (2020)

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek op school po (Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek).

Auteur

Inge Umans

Vormgeving

Judith Schoffelen &
Erik olde Hanhof

www.lezen.nl

Homme en het noodgeval

tekst: Annejan Mieras

illustraties: Linde Faas

Lemniscaat 2019 - € 14,95- ISBN 978 90 477 1182 7

MET
vlag EN
wimpel
2020

Groep
5-6 (NL)
Leerjaar
3- 4 (B)
Trefwoorden
pleeggezin,
vriendschap,
jaloezie,
depressie,
poëzie

Pien komt voor een tijdje bij Homme logeren en krijgt zijn slaapkamer. Homme is daar niet blij mee: Pien is het raarste, meest onhandige meisje uit zijn klas. En nu moet hij ongevraagd plaats voor haar inruimen... De moeder van Pien is ziek en heeft even rust nodig. Haar vader zit ergens in Polen. Homme vraagt raad aan zijn vriend Kees, de fietsenmaker. Die leert hem om anders naar Pien te kijken...

1 Vooraf

Bekijk en bespreek de omslagillustratie.

- Wie zie je?
- Waar zijn de twee kinderen?
- Wat doen ze?
- Wat gebeurt er met het meisje?
- Hoe voelt ze zich?
- Hoe kijkt de jongen?
- Hoe voelt hij zich?
- Hoe is de verhouding tussen deze twee kinderen?
- Zijn ze broer en zus of zijn ze vrienden, wat denk je?
- In welk seizoen speelt het verhaal? Waaraan zie je dat?

Bekijk en bespreek ook de titel van het boek.

- Wie is Homme en wat zou er bedoeld worden met het 'noodgeval'?
- Wanneer spreek je over een noodgeval?

Bekijk ook de tekeningen op de schutbladen.

- Wat zijn dit?
- Wat voor dieren herken je hierin?
- Waarvan zijn ze gemaakt, denk je?
- Wie zou ze hebben gemaakt? ➤

2 Het verhaal

Het verhaal vertelt chronologisch de vier weken waarin Pien bij Homme komt logeren. Elk hoofdstuk begint met de benoeming van de dag en heeft dan een kernwoord als titel. Het verhaal wordt verteld vanuit Homme, de ik-persoon. Via hem leren we de andere personages kennen. Pien lijkt wel de tegenpool van Homme: ze is traag, onhandig en nogal in zichzelf gekeerd. Van Homme wordt erg veel begrip

en inleving verwacht; best wel moeilijk voor een jongen van 9. Zijn vriend, de oude fietsenmaker Kees, geeft hem heel wat afgedankte spullen die hij handig omvormt tot prachtige ijzerdieren. Maar Kees geeft hem vooral raad om met Pien en de hele situatie te leren omgaan. Zo groeien Pien en Homme beetje bij beetje dichter naar elkaar en ontstaat er een prille vriendschap.

3 Homme en Pien

Homme komt tot rust (en inzicht) wanneer hij aan zijn ijzerdieren kan werken. Hij begint met een idee in zijn hoofd maar al werkend groeit dit soms uit tot iets totaal anders.

- Herken je dit?

Hou een gesprek.

- Wie wordt er, net als Homme, rustig wanneer hij met zijn handen bezig is: al tekenend, knutselend, schilderend? Of met klei, de handen in de aarde wroeten, een muziekinstrument bespelen?

Pien komt tot rust (en inzicht) door gedichten te schrijven.

- Wie schrijft er, net als Pien, graag dingen van zich af?
- Wie maakt graag iets nieuws door te schrijven?
- Wat brengt jou rust en inzicht (dat je personen en gebeurtenissen beter begrijpt)?

Pien en Homme lijken elkaars tegenpool: Pien groeit op bij haar moeder, die vecht tegen een depressie. Ze kent haar vader

niet. Zij draagt als jong meisje best wel een goed gevulde rugzak met zich mee. Homme groeit op in een veilig, warm nest met zeer begripvolle ouders en een grote broer die hem af en toe plaagt. Plaats twee figuurtjes op het bord (neem bijvoorbeeld een kopietje van de omslagtekening): eentje voor Pien en eentje voor Homme. Vraag, na het (voor)lezen van het boek:

- Wat ben je allemaal te weten gekomen over Pien en Homme?

Schrijf deze kenmerken of eigenschappen onder het bijhorende personage. Doe dit bijvoorbeeld na elk hoofdstuk als de spanningsboog van het hele boek te lang is. Op die manier komt de ontwikkeling van de personages mooi in beeld. Bespreek deze ontwikkeling.

- Hoe was Homme eerst?
- Hoe denkt hij nu? Hoe komt dit?
- Wat gebeurt er met die kalme Pien? ➤

4 Gelukskoekjes

Kees heeft een doos vol gelukskoekjes in zijn atelier staan. Homme neemt regelmatig een koekje uit de doos en verzamelt de spreuken die erop staan. Wanneer ze ontdekken dat de moeder van Kees deze koekjes zelf maakte, gaan Homme en Pien samen aan de slag. Pien schrijft gedichtjes van één regel en die stoppen ze dan in hun zelfgebakken

koekjes (p. 169). De doos geven ze aan Kees. Ga met de groep aan de slag! Een recept voor gelukskoekjes staat hier: www.libelle-lekker.be

- Verzin zelf gelukwensen of –spreuken en schrijf die op strookjes om in de koekjes te stoppen.

5 Wislawa Szymborska

Wislawa Szymborska was een bekende Poolse dichteres. Pien heeft een dichtbundel van haar, waar een boodschap in staat van haar vader. Zij is ervan overtuigd dat Wislawa Szymborska haar vader is. Ze vindt de gedichten ingewikkeld en probeert deze al schrijvend te begrijpen: ze neemt uit het gedicht *Het moment* telkens een regel en schrijft daar elke keer een paar zinnen (vol doorgestreepte woorden) achter. Deze korte gedichtjes sluiten steeds een hoofd-

stuk af en geven inzicht in wie Pien is en hoe ze zich voelt. Het hele gedicht en de stukjes van Pien (en een verwijzing naar de échte Pien) zijn achterin het boek opgenomen.

Geef de leerlingen de opdracht om, net als Pien, aan de beginregel van een gedicht naar keuze een eigen regel toe te voegen. Zorg voor een uiteenlopende keuze aan gedichten en dichtbundels.

6 Bladerbeesten

Homes vader neemt zijn gezin vaak mee op stap in het bos. Hij deelt zijn kennis over de natuur al wandelend met zijn kinderen. Voor Pien gaat er een nieuwe wereld open. Breng het boek *Bladerbeesten* (Gottmer 2017, Yvonne Lacet) mee naar de klas. Het bevat prachtige foto's van zelfgemaakte dieren met boom- en bloembladeren en andere dingen uit de natuur. Plan zelf een uitstapje naar het park of bos en laat de leerlingen los slingerend materiaal verzamelen om er ook nieuwe bladerbeesten van te maken.

Colofon

© Stichting Lezen (2020)

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek *op school* po (Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek).

Auteur

Inge Umans

Vormgeving

Judith Schoffelen &
Erik olde Hanhof

www.lezen.nl

Hee daar mijn twee voeten

tekst en illustraties:

Joke van Leeuwen

Querido 2019 - € 16,99 - ISBN 978 90 451 2367 7

Groep
6 - 8 (NL)
Leerjaar
4 - 6 (B)

Trefwoorden
gedichten,
versjes over
uiteenlopende
onderwerpen

Dit is een verrassende verzameling gedichten (zij noemt het versjes) zoals alleen Joke van Leeuwen ze schrijft.

Vol originele gedachten, taalspel en humor, en heel veel illustraties. Sprankelende poëzie over een kwellig geestje, een man die eens een land begon, een gordeldier onder je bed, een file zonder begin of eind en nog veel meer.

1 Informatie

Joke van Leeuwen werd in 1952 in Den Haag geboren. Ze verhuisde op haar dertiende met het ouderlijk gezin naar Brussel en woont momenteel in Antwerpen, waar zij in 2008 en 2009 stadsdichter was. Ze schrijft romans, poëzie en kinderboeken, tekent en treedt op. Haar werk is veelvuldig vertaald en bekroond, met o.a. De Gouden Griffel, Het Gouden Penseel, de Woutertje Pieterse Prijs, de Theo Thijssenprijs en de Constantijn Huygensprijs. In 2018 vierde ze haar 40-jarig schrijverschap.

Lessuggesties bij *Mooi boek* (Querido 2015) vind je op de site van [Leesplan](#) > basisonderwijs > praktische tips > Bekroonde boeken en Topboeken 2015.

Bij verschillende gedichten uit de bundel *Hee daar mijn twee voeten* worden lessuggesties gegeven, de andere gedichten kunt u uiteraard voorlezen en met de leerlingen bespreken. ➤

2 Vooraf

Leg het boek klaar, maar laat het nog niet zien. Loop op (gele) sokken door de klas en beantwoord de vragen van de leerlingen met een raadselachtige blik. Laat de leerlingen in een halve cirkel voor je zitten. Vraag of ze hun schoenen uit willen trekken en onder de stoel zetten.

- Bekijk je sokken
- Wat vind je van je sokken?
- Wie steekt ze trots naar voren? Wie wil ze onder de stoel verstoppen? Waarom?

- Wat voor sokken zijn het: supergave, stomme, oude, nieuwe?
- Zijn ze effen van kleur, staan er plaatjes op, teksten?
- Wie praat er wel eens tegen zijn sokken? Wat zeg je dan?
- Wat zou je nu op dit moment tegen je sokken willen zeggen?

3 Hee daar mijn twee voeten

Vertel:

‘In je schoenen zitten sokken
in je sokken zitten voeten
al die mooie blote voeten
die zonder ooit een dag te mokken
jou maar altijd dragen moeten’
(Mariet Lems)

Vraag de leerlingen om te gaan staan, laat het boek zien en vraag hun naar hun voeten te kijken en goed te luisteren.

Draag het versje van Joke van Leeuwen (blz. 9) langzaam voor.

- Ga in op reacties.
- Maar welke groeten dan?
- Wat zou jouw mond nog meer tegen jouw voeten kunnen zeggen? (wat heb jij een mooie rode nagels, je nagels moeten nodig geknipt, dag arme kleine teen, met een pleister er omheen, stil maar, vanavond mag je weer tegen een voetbal schoppen, etc.)

3a Schrijven over voeten

De leerlingen zoeken hun plaats op. Ze hebben pen en papier.

Geef de opdracht:

- Schrijf dingen op die jouw voeten kunnen, van gewone simpele dingen tot bijzondere (in kernwoorden onder elkaar).
- Wat zou je graag willen dat ze konden, wat tot nu toe nog niet kon, bijvoorbeeld: over de Himalaya lopen, topvoetballer zijn, over een draad over de afgrond lopen, stildanser worden, etc.
- Begin op een nieuw vel met *Hee daar mijn twee voeten*.
- Ga verder alsof je een brief aan je voeten schrijft, spiek af en toe op je kladpapiertje, maar schrijf het niet klakkeloos over. Maak er mooie zinnen van, eer je voeten in wat ze kunnen en smeeke je voeten of ze later alsjeblieft....
- Eindig met ‘Hee daar mijn twee voeten op de grond, de hartelijke groeten van mijn mond’, en je naam.
- Lees de brieven aan elkaar voor. ➤

3b Beelden van voeten

Neem hiervoor een hele beeldende les. Verzamel allerlei soorten papier en schilder- en tekenmaterialen. Geef leerlingen die niet zo van tekenen houden de gelegenheid om een collage te maken van plaatjes uit tijdschriften. Niet knippen maar scheuren en overlappen met plakken. Let op de kleuren.

Geef de opdracht:

- Kies een vel papier en een techniek en beeld daarin je brief uit. Niet letterlijk alles, maar onderdelen zo je wilt. Misschien wil je je eigen voeten tekenen, ga

dan op het papier staan, trek om en vul verder in, versier, etc. Of schilder met je voeten....

- Schrijf bovenaan, golvend, speels: 'Hee daar mijn twee voeten op de grond', schrijf er her en der woorden of zinnen uit je brief bij, en onderaan 'De hartelijke groeten van mijn mond', en je naam.

Verzamel alle posters en maak een expositie in de gang, zodat iedereen kan kijken en lezen.

4 Appel

Vraag de leerlingen een appel mee naar school te nemen. Lees het gedicht 'Appel' voor. Bij 'in een mond' mogen ze gaan eten. U leest verder. Begin weer opnieuw als ze nog niet klaar zijn met eten.

- Wat maakt het gedicht duidelijk? (de kringloop van de appel)
- Wat heb je nog over? (het klokhuis of alleen het steeltje)
- Waarom heet de binnenkant van de appel *klokhuis*? Laat gokken.

Van Dale en het *Etymologisch Woordenboek* geven geen bevredigende verklaring.

Google op 'Waarom heet de binnenkant van de appel een klokhuis?' en kom terecht op SchoolTV waar een mooie uitleg wordt gegeven.

- Zijn er nog meer dingen die je in zo'n kringloopgedicht zou kunnen beschrijven? Bloemen (zaadjes op de aarde), water, het recyclen van papier, plastic, etc.
- Zoek in tweetallen op internet naar dingen die gerecycled worden en schrijf samen een kringloopgedicht. Schrijf zo mogelijk net zulke korte regels als Joke van Leeuwen gedaan heeft. Het hoeft niet te rijmen.
- Lees het gedicht voor. De ene van het tweetal eerst, de tweede nog een keer alsof het gedicht doorloopt. ➤

5 Mislukte poging

Zet het gedicht 'Mislukte poging' op uw mobiele telefoon. Misschien hebben niet alle leerlingen een mobiele telefoon. Wellicht zijn er nog oude telefoons thuis die het niet meer doen, laat ze die meenemen. Een telefoon per tweetal voldoet. Ga met de leerlingen naar buiten. Lees het gedicht voor van uw telefoon.

- Wat valt jullie op? (Vervreemding omdat jij het voorleest, terwijl het dingen zijn die je zou moeten zien buiten die telefoon)
- Herkent iemand dit?
- Waar zie je dit vaak gebeuren? (o.a. speeltuin met kinderen die willen laten zien hoe goed ze kunnen schommelen, maar ouders zijn verdiept in telefoon)

- Hoe probeer je de aandacht te trekken?
- Vorm tweetallen, loop een stukje en sta dan stil. De ene kijkt op de telefoon, de ander probeert door het beschrijven van iets dat hij/zij ziet of fantaseert de aandacht af te leiden.

Praat na.

- Lukte het? Waarmee lukte het?
- Hoe voelt het als het niet lukt?
- Hoe voelt het voor de telefoonlezer als iemand hem/haar er steeds vanaf wil halen?

Lees het gedicht nogmaals voor en berg de telefoons op.

6 Liedje zonder eind

Net als het gedicht over de appel gaat het gedicht 'Liedje zonder eind' alsmaar door, met dit verschil, dat het gedicht van de bladzijde afloopt. Lees het voor en praat erover na.

- Als je een dier zou kunnen zijn, welk dier zou je dan het liefste zijn?
- Zoek na welke eigenschappen dat dier heeft. Waar het leeft, wat het kan, wat het eet en andere bijzonderheden.

Schrijf ze op.

- Schrijf net als Joke van Leeuwen na je beschrijving 'Maar ik ben een mensen-kind', ik kan niet....., ik lust niet....., etc. en dan weer terug naar het begin.

Voorlezen en genieten.

7 Kwellig geestje

Maak de klas zo mogelijk donker. Lees het gedicht 'Kwellig geestje' langzaam, niet te hard en met spanning voor.

- Wat zou een kwellig geestje zijn? Wie kan het beschrijven?
- Wat wordt met nachtgedachten bedoeld denk je?
- Wat doen ze in de kamer?
- Wat houdt je soms wakker?
- Droom je er dan ook over?
- Wat is het leuke of juist het vervelende van dromen?
- Waar dienen dromen voor?

Na de algemene oriëntatieronde, hebben de leerlingen genoeg ideeën om naar de persoonlijke oriëntatieronde te gaan.

Het onderwerp kan pijnlijk zijn voor kinderen met problemen thuis, op school of elders. Stel ze gerust door te vertellen dat wat ze opschrijven strikt geheim blijft.

Je kunt beter alles opschrijven en het later niet voorlezen en delen, dan je inhouden met opschrijven uit angst dat het voorgelezen moet, of door de ➤

7 Vervolg

leerkracht gelezen wordt. De leerling behoudt de regie.

Ze hebben pen en papier. Stel eerst geleide associatievragen die kort in kernwoorden worden beantwoord.

- Waar kijk je in je kamer naar als je wakker ligt?
- Wat hoor je voor geluiden in huis en/of buiten?
- Is jouw kamer donker of heb je een lichtje? Waar? Hoe ziet het eruit?
- Waar lig je weleens wakker van? Maak een lijstje, dan kom je soms van het een op het ander.
- Waardoor val je uiteindelijk in slaap?
- Herinner je je dromen weleens? Leuke, vervelende, maak weer een lijstje.

Er is nu genoeg materiaal verzameld om over te schrijven, dat kan in de vorm van een verhaal of in een triolet, een gedicht van 8 regels, met een dezelfde regel op 1, 4 en 7.

Zeg niet dat het om een gedicht gaat, om te voorkomen dat ze gaan rijmen. Begeleid de leerlingen regel voor regel. Geef zo veel mogelijk rust en veiligheid. Laat de leerlingen niet tussendoor praten. Een kind dat het even niet weet kan zo stil mogelijk geholpen worden. Vragen over hoe je iets schrijft worden nu niet beantwoord. Dat komt later wel.

- 1** Maak een zin waarin je je kamer karakteriseert, zonder werkwoord, als een soort titel. Bijvoorbeeld: in mijn blauwe kamer op zolder, in mijn kleine kamertje naast de badkamer, in mijn kamer samen met mijn zusje, etc. Als je voorbeelden geeft nemen ze automatisch het ritme van de zin over en begrijpen ze dat het een korte zin moet zijn.
- 2** Waar kijk je naar als je wakker ligt of wat zie je als je wakker ligt?
- 3** Wat hoor je voor geluiden binnen en/of buiten?
- 4** Herhaling van regel 1
- 5** Welke nachtgedachte houd je wakker?
- 6** Slaan we even over, deze regel vullen we later in.
- 7** Herhaling van 1 en 4
- 8** Herhaling van regel 2, maar mag ook een kleine verandering zijn. Bijvoorbeeld: je kijkt naar de lichten in de andere huizen, en aan het eind zijn ook die lichten uit.

Nu allemaal het gedicht doorlezen en kijken wat je nog mist op regel 6. Dat kan iets heel anders zijn dan je op je kladbriefje hebt geschreven.

Wie wil voorlezen? Voorlezen is dus beslist niet verplicht.

Zie voor meer uitleg en verwerking *Weten waar de woorden zijn* (Saam Uitgeverij 2013 (in herdruk), Mariet Lems)

8 Bundel maken

Maak na afloop van het project een bundel met alle geschreven en geredigeerde gedichten.

Colofon

© Stichting Lezen (2020)
Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek op school po (Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek).

Auteur

Mariet Lems

Vormgeving

Judith Schoffelen &
Erik olde Hanhof

www.lezen.nl

Het werkstuk of hoe ik verdween in de jungle

tekst: Simon van der Geest
illustraties: Karst-Janneke Rogaar

Querido 2019 - € 15,99- ISBN 978 90 21414867

Groep
7-8 (NL)
Leerjaar
5-6 (B)
Trefwoorden
vriendschap,
identiteit,
zoektocht,
familie(geheim)

Eva moet een werkstuk maken voor school. Het onderwerp is vrij, als er maar een link met biologie is. Eva kiest 'biologische vaders', want die van haar kent ze niet. Via het werkstuk hoopt ze meer over haar onderwerp te weten te komen. Het boek bestaat uit 2 delen: in het eerste deel gaat Eva op zoek naar informatie over haar vader. Haar moeder, die een bekende zangeres is, is erg zwijgzaam en geeft enkel mee dat hij een 'worm' is. Achter de rug van haar moeder om schakelt Eva het tv-programma Verloren Tijd in, een programma dat mensen opspoot en samenbrengt. In het tweede deel van het boek reist de televisieploeg samen met Eva naar Suriname. Met de weinige aanknopingspunten die ze hebben start hun zoektocht bij de halfzus van haar vader...

1 Vooraf

Vouw het boek open en bekijk voor- en achterkant.

- Wat zie je?
- Waarover denk je dat dit boek gaat?

- Lees en bespreek ook de titel(s) van het boek: Is dit één titel of zijn het er twee? Wat hebben ze met elkaar te maken, denk je? ➤

2 Het verhaal

Het boek is geschreven vanuit het hoofdpersoneage Eva in het ik-perspectief. Zo leert de lezer Eva van heel dichtbij kennen. Eva is een pittige, ondernemende meid, best wel rijp voor haar leeftijd (13 jaar). Dat heeft ze voor een stuk te danken aan haar beroemde moeder, die als zangeres vaak uit huis is waardoor Eva dikwijls alleen thuis is. Ze heeft ontzettend veel aan Luuk, die ze wel eens haar 'broer' noemt. Hoeveel ze aan hem heeft beseft ze wanneer ze diep in de problemen zit...

Het boek bestaat uit twee delen: in het eerste deel verdiept Eva zich in haar onderwerp voor haar werkstuk. Al haar ontdekkingen en notities voor dit werkstuk staan in een ander lettertype, met tekeningen en aantekeningen. Het eerste deel is rustig opgebouwd en zoomt vooral in op Eva's zoektocht

en haar vriendschap met Luuk. In het tweede deel gaat het er heel wat intenser en zwoeler aan toe: dit deel speelt zich af in Suriname, waar Eva op zoek gaat naar haar biologische vader. De enige aanknopingspunten die ze heeft zijn informatie uit een boekje over genetica (Eva heeft elf tenen, haar moeder niet, dus die heeft ze van haar vader) en een cassettebandje waarop haar vader een liedje voor haar zingt en waarop het gekrijs van een vogel te horen is). De tv-ploeg kwam ook een halfzus van haar vader op het spoor en bij haar start Eva's eigen zoektocht...

Lees het boek voor en projecteer alle briefjes van juf, de e-mails die Luuk en Eva elkaar sturen en hun werkstuk via het digibord. Lees de projecties samen; dat zorgt voor afwisseling.

3 Werkstuk

Het werkstuk van Eva maakt deel uit van het boek en is netjes in hoofdstukken en ontdekkingen ingedeeld. Bundel deze stukken eventueel tot het werkstuk van Eva en neem dit samen met de leerlingen door.

- Wat heeft Eva over haar onderwerp geleerd?
- Wat kun je daar nog aan toevoegen?

Vraag de leerlingen om informatie in te winnen of op te zoeken over hun eigen biologische vader (of moeder), of hoofdstuk 5 (Wat heb je aan een (biologische) vader) (p. 92-93) aan te vullen met eigen ervaringen.

- Wat heb je van je vader geleerd of geërfd?
Zoals de elf tenen van Eva?
- Waarin lijkt je op je vader?
- Wat doet je vader samen met jou?

Hou ook een gesprek over de zoektocht van Eva.

- Waarom is het zo belangrijk voor Eva om te weten wie haar vader is? Begrijp of herken je dit?
- Begrijp je ook de keuze van de moeder om te zwijgen?
- Is dit eerlijk tegenover Eva?

Ook Luuk is bezig aan zijn werkstuk. Hij koos de komodoaraan als onderwerp. Hij laat Eva meelesen. Bundel eventueel ook deze stukken tot het werkstuk van Luuk.

- Wat heeft Luuk over zijn onderwerp geleerd?
- Kun je het werkstuk van Luuk nog aanvullen met tekst en beeld?

Geef de leerlingen de opdracht een werkstuk te maken over Suriname met informatie uit het boek.

- Wat ervaart Eva wanneer ze uit het vliegtuig stapt?
- Wat zijn haar eerste indrukken?
- Wat hoort, ziet en ruikt ze?
- Hoe is de stad ten opzichte van het binnenland?

Eventueel kan dit het begin zijn van een uitgebreider (gezamenlijk) werkstuk over Suriname, waarbij met behulp van andere bronnen verschillende thema's worden uitgewerkt (zoals de relatie met Nederland, de jungle, de rivier of Paramaribo). ➤

4 Identiteit

Eva kiest 'biologische vaders' als onderwerp voor haar werkstuk, en eigenlijk kiest ze dit omdat ze op zoek is naar dat ontbrekende stukje: haar doodgezwegen vader. Neem eventueel het boek *Wie ben ik* (Biblion-Davidsfonds/Infodok 2011, Oscar Brenifier) erbij. Aan de hand van zes kernvragen worden er vijf of zes mogelijke antwoorden geformuleerd, die telkens weer nieuwe vragen oproepen. Op deze manier wordt er gespreksstof aangeboden en discussie uitgelokt. Een mooi startpunt om te filosoferen over identiteit.

Voor Eva is de reis naar Suriname heel belangrijk: ze is niet zo donker als de meeste Surinamers maar ze gaat wel heel expliciet op zoek naar uiterlijke kenmerken die zij ook heeft. Ze is op zoek naar spiegels. Hou ook hierover een gesprek.

- Is het weten waar je wortels liggen, je biologische vader én moeder kennen, belangrijk voor het vormen van je identiteit?
- Ben je wie je bent door je afstamming, en door die te kennen?
- In hoeverre geef je zelf vorm aan je identiteit?

Laat de leerlingen op groot papier een omtrek van zichzelf tekenen en laat hen deze invullen met tekst, tekeningen, foto's die iets vertellen over wie ze zijn, wat ze denken en voelen. Laat deze persoonlijke portretten aanvullen door de medeleerlingen.

- Welke eigenschappen of kenmerken zie jij nog meer?

5 Magie

Eva voelt wanneer iemand (of zichzelf) liegt: haar extra teen begint te jeuken en te steken. Ze heeft ook een bijzondere ervaring wanneer ze bijna verdrinkt in de rivier. Ook haar vader had een extra teen (hij liet die verwijderen), maar hij gaat het een beetje uit de weg wanneer Eva over haar bijzondere gave begint. Hij heeft zijn bijgeloof wat bijgestuurd na zijn nare ervaring met de moeder van Eva, aan het meertje met de zeemeermin. Aan zeemeerminnen – mythische wezens – worden trouwens ook veel krachten toegeschreven.

- Welke informatie hierover kun je uit het boek halen en welke verhalen vind je nog meer?

Laat je leerlingen op zoek gaan.

In Suriname worden van (groot)ouders op (klein)kinderen via volksverhalen levenslessen of -wijsheden doorgegeven.

- Ga op zoek naar deze wijsheden in het boek, zoek in de bibliotheek (www.bibliotheek.nl) en op het internet.

6 Vriendschap – verliefdheid

Eva beseft wanneer ze fysiek op erg grote afstand van Luuk verwijderd is, dat hij echt wel haar allerbeste vriend is. Ze wordt ook een paar keer verliefd (op Palu in Suriname, op David in Nederland). Hou een gesprek over vriendschap en verliefdheid.

- Wat ervaart Eva wanneer ze David voor het eerst ontmoet?
- En bij Palu?
- Heeft ze deze gevoelens en deze fysieke reactie ook bij Luuk?
- Waarin zit het verschil?
- Kun je ook verliefd worden op je beste vriend(in)? ➤

7 Televisie

Het boek is heel filmisch geschreven. Bovendien komen er ook echte camera's en televisiemensen in voor. De moeder van Eva heeft heel wat ervaring met camera's: zoek in het boek op hoe zij reageert en zich gedraagt wanneer de camera's draaien.

- Hoe is dit voor Eva?

Zij gaat ook letterlijk lopen van de camera's, als ze haar zoektocht in alle rust alleen verder wil voortzetten.

- Hoe is dit voor haar vader?
- Lijkt Eva hierin op haar vader of op haar moeder?

Eva maakt ook een filmpje van zichzelf voor haar deelname aan het tv-programma.

- Wat kom je allemaal te weten over het tv-programma in dit boek?
- Wat is de rol van de cameraman?
- De presentatrice?
- De regisseur?

8 Brief

Vraag de leerlingen om een brief te schrijven naar Eva.

- Wat vond je van haar avontuur?
- Wat willen ze Eva nog meer zeggen of vragen?
- Bundel al deze brieven en stuur ze op naar de uitgever.

Colofon

© Stichting Lezen (2020)
Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek op school po (Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek).

Auteur

Inge Umans

Vormgeving

Judith Schoffelen &
Erik olde Hanhof

www.lezen.nl

Die zomer met Jente

tekst:

Enne Koens

Luitingh-Sijthoff 2019 - € 15,99 - ISBN 978 90 245 8406 2

MET
vlag EN
wimpel
2020

Groep
7-8 (NL)
Leerjaar
5-6 (B)
Trefwoorden
vakantie,
vriendschap,
verhuizen

Tegen haar zin verhuist Marie naar een nieuwbouwwijk zo'n 150 km verderop. Ze mist Zoë, haar BB en BZ (Beste Buurmeisje en Beste Zus) verschrikkelijk. Gelukkig leert ze al op haar eerste dag na de verhuizing een nieuwe vriendin kennen: Jente. In de zomervakantie trekken ze iedere dag samen op: zwemmen, bij elkaar slapen, rondhangen in een bouwput en Donald Duckjes lezen in hun eigen kuil. Met Jente zijn de dagen vol avontuur. Maar soms kan ze ook ineens driftig zijn en gemene dingen zeggen. Marie weet niet goed wat ze met deze vriendschap aan moet en er komen al gauw deukjes in hun vriendschap.

1 Vooraf

Toon het boek en lees auteur, titel en de samenvatting op de achterkant voor. Lees daarna de proloog, waarin meteen veel spanning wordt opgewekt en vragen worden opgeroepen over wat komen gaat.

- Wie spelen er een rol in dit stukje?
- Waar speelt het verhaal zich af?
- Wat zijn de meisjes aan het doen en hebben ze daar allebei zin in?
- Heb je zelf wel eens meegemaakt dat je uitgedaagd werd om iets te doen wat je eigenlijk niet durfde? Hoe was dat? Wat deed je toen?

- Wat leid je af uit deze zinnen: 'Drie maanden geleden leek een eeuwigheid geleden. Als een wit binnenmeisje kwam ik hier aan. Toen hoefde ik nog niets te durven, want toen kende ik Jente nog niet.'
- Krijg je zin in dit verhaal?
- Wat voor soort verhaal denk je dat het gaat worden?

Het boek bestaat uit 27 hoofdstukken en kan in 14 sessies worden voorgelezen. ►

2 Gedichten

Die zomer met Jente bevat naast de proloog drie delen. In het eerste deel maken we kennis met De Banaanlaan, de nieuwe straat waar Marie komt te wonen. We ervaren hoe het voor haar is om te verhuizen, wat ze achter laat en hoe ze Jente leert kennen. In het tweede deel ontdekt Marie wat vriendschap kan betekenen. In het derde deel gaat ze weer naar school en komt het verhaal tot een ontknoping.

Elk deel wordt voorafgegaan door een gedicht, waarin vooruit- of teruggekeken wordt. Het laatste deel wordt afgesloten met een gedicht waarin een eindconclusie wordt getrokken.

Lees het eerste gedicht voor en geef de leerlingen ruimte voor reacties.

- Wat is het onderwerp van dit gedicht? (Het ontstaan van een nieuwbouwwijk)
- Welke beelden roept dit gedicht bij je op?
- Wat zou de bedoeling van de schrijver zijn, dat ze met dit gedicht begint?
- Er staan meer gedichten in het boek, en ze zijn allemaal gedrukt op geel papier. Zou dat een speciale reden kunnen hebben?
- Wie wil het tweede en derde gedicht voordragen, voordat we deel 2 en 3 lezen?

Draag zelf het laatste gedicht voor.

3 Heimwee

Marie verhuist naar een nieuwbouwwijk en heeft vreselijke heimwee. 'Heimwee zat overal. Het kleurde de stoepstenen en de dakpannen, het kroop door mijn armen, kneep mijn keel dicht en vulde mijn maag. Ik had al dagen geen honger.' (p. 16)

- Heb je ook wel eens heimwee gehad?
- Wanneer was dat?
- Hoe voelde jij je toen?
- Hoe voelt Marie zich?

Stel je voor dat jij zou moeten verhuizen naar een nieuwbouwwijk 150 kilometer verderop.

- Hoe zou je dat vinden?
- Wat zou je gaan missen?
- Zou je er tegenop zien? Schrijf een kort dagboekverhaal; je hebt net van je ouders gehoord dat jullie aan het begin van de zomervakantie gaan verhuizen naar een nieuwbouwwijk ver uit de buurt.

4 Vriendschap

Marie wil niet verhuizen, ze wil haar Beste Buurmeisje (BB) en haar Bijna Zus (BZ) niet missen. Dit kan de start zijn van een verkenkend gesprek over vriendschap. Houd rekening met de kinderen van wie je weet dat ze moeite hebben met vriendschappen. Laat de kinderen kort vertellen over hun eigen vriendschappen.

- Wat doe je met vrienden en vriendinnen?
- Kun je verschillende vrienden hebben?

- Wanneer noem je iemand een vriend?
- Kunnen vrienden geheimen voor elkaar hebben?
- Hoe ontstaat vriendschap?
- Wanneer ben je een goede vriend of vriendin?
- Kan vriendschap ophouden te bestaan?
- Heeft iedereen vrienden nodig?
- Kun je meer dan één Beste Vriend of Vriendin hebben? ➤

5 Jente

Lees voor en verwoord tussentijds je gedachten bij de tekst.

In dit boek focussen we op de ontwikkeling van één personage: Jente.

- Wat voor meisje is Jente?

Dat is een belangrijke vraag in dit boek en Marie worstelt daarmee. Door op Jente te focussen, wordt Marie's worsteling met deze vriendschap extra duidelijk. Spreek bij de eerste scene op pagina 16 met de leerlingen af dat ze goed op Jente gaan letten.

- Hoe ziet ze eruit en hoe gedraagt ze zich?
  - Wordt zij de nieuwe vriendin van Marie?
-

Maak samen een mindmap waarin de typische kenmerken, gedragingen en karaktertrekken van Jente genoteerd worden.

Aan het eind van het eerste deel wordt de balans opgemaakt.

- Wat voor vriendin is Jente?
- Is ze een betrouwbare vriendin? Hoe weet je dat?
- Denk je dat het een blijvende vriendschap wordt tussen Marie en Jente?
- Welke aanwijzingen heb je voor jouw mening?
- Zou jij vriendin met haar willen zijn? Waarom wel, waarom niet?

6 Voorlezen

Enne Koens heeft een prettige schrijfstijl die zich kenmerkt door alledaags taalgebruik, korte zinnen en veel dialogen die ervoor zorgen dat het lijkt alsof je als lezer staat toe te kijken. Teksten die uitnodigen tot voorlezen zijn:

Pagina 16: Marie ziet Jente voor het eerst, ze wordt door haar woedende moeder naar binnen gesleurd. Laat een leerling voorlezen vanaf 'opeens' op pagina 16 tot halverwege pagina 17.

Pagina 23: De eerste onstuimige kennismaking tussen Marie en Jente, vanaf begin hoofdstuk 3 tot 'ze komt bij me spelen'.

Pagina 76: Marie en Jente raken het hondje van de buurvrouw kwijt op het bouwterrein, vanaf 'We namen Charley mee naar het bouwterrein' tot pagina 78 'We konden nu toch niet zomaar naar huis gaan?'

Kopieer de teksten voor de leerlingen en laat ze de tekst eerst voor zichzelf lezen, daarna lezen ze de tekst technisch hardop. Bespreek de stemming waarmee de dialogen worden uitgesproken: woedend, verontwaardigd, bezorgd. Kunnen de leerlingen dat met hun stem laten horen? De leerlingen lezen de tekst vervolgens hardop en letten daarbij goed op beleving, frasering en klemtoon. ➤

7 Na het lezen

Bespreek de volgende vragen met de leerlingen als het boek uit is. Het is de bedoeling dat deze vragen een gesprek op gang brengen waarbij de leerlingen hun leeservaring delen. Goede en foute antwoorden bestaan niet, neem de leerlingen serieus, geef ze het gevoel dat hun antwoord belangrijk is.

Bij het begin van dit boek zijn we gestart met het lezen van de proloog.

- Is je iets opgevallen bij de laatste bladzijdes?

Het boek eindigt ook met de proloog, alleen volgt er nog een extra stukje met de ontknopning.

- Welke bedoeling zou de schrijver hiermee hebben?

Lees zelf het laatste gedicht voor.

- Wat weten we nu zeker over de vriendschap tussen Marie en Jente?
- Kun je vertellen waarom de vriendschap niet werkte en voor altijd voorbij is?
- Heb jij ook wel eens meegemaakt dat een vriendschap voorbijging? Wil je daarover vertellen?

Aan het einde van de logeerpartij met Zoë denkt Marie: 'Natuurlijk zouden we elkaar niet en nooit vergeten, het missen zou wel slijten en het zou nooit meer worden zoals het was, want dat was voorbij.'

- Wat bedoelt Marie hiermee?
  - Hoe zou jij het vinden om een goede vriend of vriendin achter te laten als je verhuist of naar een andere school gaat?
(Leerlingen uit groep 8 gaan straks ook naar verschillende middelbare scholen)
-
- Zou je iemand aanraden om dit boek te gaan lezen?

8 Meer informatie

Een uitgebreid gesprek met Enne Koens over dit boek is te horen in een aflevering van De Grote Vriendelijke Podcast (www.degrotevriendelijkepodcast.nl / aflevering 12).

Colofon

© Stichting Lezen (2020)
Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek op school po (Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek).

Auteur

Cisca van Hemert-Kopmels

Vormgeving

Judith Schoffelen &
Erik olde Hanhof

www.lezen.nl

Maar eerst ving ik een monster

tekst: Tjibbe Veldkamp
 illustraties: Kees de Boer

Lemniscaat 2020 - € 14,95 - ISBN 9 789047 708520

Groep
 1 - 4 (NL)
**Kleuters-
 leerjaar**
 2 (B)
Trefwoorden
 fantasie,
 monsters,
 slapengaan,
 repeteer-
 verhalen

In dit boek wordt op humoristische wijze met de rolverdeling ouder-kind gespeeld. Even snel instoppen, een kort verhaaltje en dan lekker slapen, zo gaat het bij veel kinderen thuis. Maar deze keer mooi niet, het jongetje verleidt de volwassene om verder te vertellen door het verhaal steeds een andere draai te geven. Totdat het jongetje abrupt stopt, en zelfs het schutblad suggereert dat het verhaal echt uit is. "Maar dat is geen leuk einde," protesteert de ouder, waarna het kind toch nog even doorgaat. Zo is het eind van het verhaal eigenlijk weer het begin.

1 Vooraf 1

Praat met de leerlingen over voorlezen.

- Word jij voorgelezen voordat je gaat slapen?
- Wie leest jou dan voor?
- Uit welke boek word je het liefst voorgelezen?
- Word je lang of kort voorgelezen?
- En verzin je wel eens iets om het voorlezen te rekken? Wat verzin je dan?

2 Vooraf 2

Toon het omslag en lees de titel voor.

- Wat gebeurt er op de afbeelding?
- Waar speelt het verhaal zich af?
- Over wie gaat het verhaal? En wie is de Ik?
- Wat is het jongetje aan het doen?
- Waar denk je dat het verhaal over gaat? ➤

3 Voorlezen 1

Lees het verhaal belevend voor en stel tussendoor vragen om te controleren of de leerlingen het verhaal begrijpen. Laat met verschillende klankkleuren in je stem goed het verschil horen tussen de voorlezer en de jongen.

Bespreek na pagina 1 van wie de stemmen zouden kunnen zijn.

Bespreek na het voorlezen de volgende vragen.

- Houdt het jongetje van voorlezen? Hoe weet je dat?
- Door wie wordt hij voorgelezen?
- Wat vind je van de manier waarop het jongetje probeert om het voorlezen te rekken?
- Op de vraag van de voorlezer 'En was het verhaal toen eindelijk uit?' antwoordt het jongetje: 'Ja, maar je las het nog een keer voor.' Begrijp je wat dat inhoudt?
- Klopt het met wat er voorspeld is bij de introductie van het boek? Vraag jezelf hardop denkend af of de voorspelling is uitgekomen.

4 Samenspraak

Lees het verhaal nog een keer voor.

- Wie wil de tekst van het jongetje uitspreken?

Het is een tekst die veel leerlingen al na een paar keer voorlezen uit hun hoofd kennen.

Zijn antwoord begint steeds met: "Ja, maar eerst..." Gevolgd door "kijk maar." Laat een aantal leerlingen de rol van het jongetje spelen, je bent zelfde verteller. Misschien zijn er leerlingen die na een aantal keer voorlezen ook de tekst van de voorlezer kennen en willen voordragen?

5 Voorlezen 2

Lees het boek opnieuw voor en focus nu vooral op de illustraties, gloedvol getekend door Kees de Boer. Het verhaal stáát, door de sterke combinatie van illustraties en tekst. Bekijk de binnenkant van het boek waarop allerlei monsters zijn getekend. Meestal heeft een boek aan de binnenkant zowel aan het begin als het einde eenzelfde illustratie op het schutblad.

- Hoe is dat in dit boek? Is het verhaal daar echt afgelopen? Hoe weet je dat?
- Wat vind je daarvan? Zou de schrijver dat expres hebben gedaan?
- Bekijk samen de monsters in het boek, hoe zien ze eruit? Kun je daar een woord voor bedenken: gevaarlijk, grappig, dommig, sullig, griezelig?

- Bekijk hoe de jongen monsters vangt, met een lasso, met een schepnet, gewoon vastpakken. Kun je meer manieren bedenken om een monster te vangen? Laat de kinderen dit eerst in tweetallen bespreken.
- Als alle monsters zijn gepakt, houdt de jongen ze gevangen. Bekijk die illustratie.

Zijn er meer manieren om de monsters gevangen te houden? Bespreek ook deze vraag eerst in tweetallen en daarna in de hele groep. ➤

6 Vrij werk

De leerlingen hebben allerlei manieren bedacht om monsters te vangen en op te sluiten. Laat ze een keuze maken uit de volgende activiteiten.

- Teken of schilder een monster, of een heleboel monsters.

- Knutsel een monster van waardeloos materiaal of maak een opsluitplek voor monsters.
- Laat in de bouwhoek zien hoe je monsters op kunt sluiten, maak een bouwset waaruit geen monster kan ontsnappen.

7 Op de leestafel

Richt de boekenhoek in met allerlei boekenmonsters zoals:

- *Monsterboek* (Lemniscaat 2014, Alice Hoogstad)
- *Stop! Monsters!* (Lemniscaat 2019, Marc Janssen)
- *Het grote kleine monster* (De Eenhoorn 2018, Pim Lammers)
- *Hoe vermorzel je monsters?* (Ballon Media 2013, Catherine Leblanc)
- *Het monsterbonsterbulderboek* (De Fontein 2017, Jozua Douglas)
- *Verboden toegang: monstertuin!* (Lemniscaat 2015, Amy Sparkes)
- *Dit is een boek vol monsters*

(Clavis 2017, Guido van Genechten)

- *Sneeuwwitje breidt een monster* (Leopold 2014, Annemarie van Haeringen)
- *De gruffalo* (Lemniscaat 1999, Julia Donaldson)
- *Monsta* (De Vier Windstreken 2020, Dita Zipfel)

Maar eerst ving ik een monster krijgt ook een plek in de boekenhoek. De illustraties bevatten zoveel grapjes en details dat het fijn is voor de leerlingen om het prentenboek nauwkeurig en in eigen tempo te bekijken.

8 Meer informatie

Op de website van Lemniscaat vind je nog meer lesideeën bij dit prentenboek:

www.lemniscaat.nl.

Maar eerst ving ik een monster wordt in z'n geheel voorgelezen op YouTube door twee medewerkers van kinderboekenwinkel

De Vrolijke Boekenwurm in Alkmaar:

www.youtube.com.

Op www.deschrijverscentrale.nl kun je Tjibbe Veldkamp uitnodigen voor een bezoek aan school. Hij stelt zichzelf voor in een klein filmpje op zijn website:

www.tjibbeveldkamp.nl.

Colofon

© Stichting Lezen (2020)

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek op school po (Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek).

Auteur

Cisca van Hemert-Kopmels

Vormgeving

Judith Schoffelen & Erik olde Hanhof

www.lezen.nl

Het Kattenmannetje en andere sprookjes

auteur: Janneke Schotveld
 illustraties: Martijn van der Linden, Georgien Overwater, Nazrina Rodjan, Milja Praagman, Tanneke Wigtersma, Annette Fienig, Jan Jutte, Annet Schaap, Sanne te Loo, Liset Celie, Job van Gelder, Linda Groeneveld, Kirsten Offringa, Takako Hamano en Kristof Devos

TOP
BOEK

Groep
3 - 6 (NL)
Leerjaar
1 - 4 (B)
Trefwoorden
sprookjes, verhalen-
bundel,
humor

Van Holkema & Warendorf 2019 - € 15,99 - ISBN 978 90 00 369263

Vijftien voorleesverhalen met sprookjesachtige elementen, geïllustreerd door vijftien illustratoren. Verhalen waarin allerlei onderwerpen, vooroordelen en denkwijzen aan de orde komen en die uitnodigen tot gesprek. Het Kattenmannetje laat zien hoe belangrijk het is om goed naar elkaar te luisteren. Mijntje, uit het sprookje Bunny, verandert haar broertje in een konijn, heeft ze daar nou wel genoeg over nagedacht? En in Reus Dirk laat de ridster zien dat het belangrijk is om eerst te praten en dan pas te schieten. En wat is het antwoord op 'Spiegeltje, spiegeltje aan de wand, wie is de slimste, stoerste en mooiste man van het land?' Sommige verhalen hebben een link naar bekende sprookjes, sommige een duidelijke link naar de werkelijkheid.

1 Vooraf

Laat het boek zien en lees de titel en de schrijver voor. Kennen de leerlingen het sprookje *Het Kattenmannetje*? Waarschijnlijk niet, Janneke Schotveld heeft deze sprookjesverhalen zelf bedacht, het zijn

nieuwe sprookjes. Laat ook haar vorige boek zien *De kikkerbiljetjes van de koning en andere sprookjes* (Van Holkema & Warendorf 2018) ➤

1 Vervolg

- Wie heeft dat boek gelezen?
- Kun je er iets over vertellen?
- Welke bekende 'oude' sprookjes ken je?

Het boek bevat vijftien sprookjes; als je iedere dag een verhaal voorleest, lees je het boek in drie weken uit. Bij een aantal sprookjes vind je een lessuggestie, soms een tip voor een korte activiteit, soms wat uitgebreider. Er zijn ook activiteiten die je kunt gebruiken voor de boekenkring.

2 De sprookjes

2.1 Het Kattenmanneltje p. 4 - 14

De katten vertellen hun problemen aan Het Kattenmanneltje, en het Kattenmanneltje verstuurt kleine briefjes (kattenbelletjes) in de vorm van een poezenhoofd, om de problemen op te lossen.

- Wat is een kattenbelletje?
- Kun je bedenken dat jij een klein briefje zou schrijven?
- Aan wie zou dat zijn en waarover zou het kunnen gaan?
- Wat vind je van deze manier om een probleem op te lossen?

Laat de leerlingen ook een briefje maken in de vorm van een poezenhoofd.

- Wat zou er op het briefje voor de buurvrouw van Joep kunnen staan, of op het kattenbelletje voor Yamal, of voor de brandweercommandant of de hoofdcommissaris?

Je mag natuurlijk ook zelf bedenken voor wie en waarover je een kort briefje wil schrijven.

- Wie wil z'n kattenbelletje voorlezen?

2.2 De laatste ooievaar p. 15 - 23

Kees Ooievaar heeft moeite om een baby te bezorgen bij twee moeders, koningin Ishana en koningin Lupine. Op pagina 19 zegt koningin Ishana: 'U bent dat misschien nog niet zo gewend, maar het volk wel en hier in ons land is het tegenwoordig dan ook heel gewoon als twee moeders of twee vaders een kindje hebben. Iedereen mag met elkaar trouwen, als ze maar echt van elkaar houden, is de regel.'

- Wat vind je van deze uitspraak van koningin Lupine?
- Hoe kan een gezin eruitzien?
- Maakt het verschil of je twee vaders, twee moeders of een vader en een moeder hebt?
- Hoe is dat bij jullie thuis?

2.3 De Roversrots p. 23 - 32

Spreek af dat u dit sprookje in de boekenkring voorleest samen met drie leerlingen.

Rover Manus is honderdvijftig jaar geleden in een rotsblok veranderd, de Roversrots. Na honderdvijftig jaar en vijf dagen wordt hij weer wakker in een compleet andere wereld.

Zijn verbazing over die onbekende wereld wordt beschreven op p. 27 en de helft van p. 28.

Laat drie leerlingen dit stuk tekst voorbereiden waarbij ze goed letten op beleving, frasering en

klemtoon, één als Rover Manus, één als agent en één als verteller. Lees zelf de rest van het sprookje voor, de leerlingen dragen het fragment voor.

- Kun je bedenken wat er voor Rover Manus allemaal anders zal zijn na 150 jaar?
- Hoe zou jij het vinden om over 150 jaar verder te leven?
- Hoe ziet die wereld eruit? Teken het.

2.4 Reus Dirk p. 32 - 40

Lees vlak voor de boekenkring dit sprookje voor. Koning Max is getrouwd met een ridster. Als de lakei waarschuwt voor een reus die stenen op de huizen gooit, wil de dappere ridster erop af. De koning wil dat het leger ingrijpt, hij wil niet dat zijn vrouw gaat, ze is zwanger van hun baby. De ridster gaat natuurlijk toch. Ze gaat niet op de reus schieten maar met hem praten en ontdekt dat hij overstuur is van een vreselijke kiespijn.

Praat in de boekenkring na over dit sprookje.

Tegen de legercommandant zegt de ridster: 'En de volgende keer: eerst praten, dan schieten, begrepen?'

- Hoe denk jij erover?
- Kies een personage uit het sprookje. Hoe ziet dat personage eruit? Wat kun je over

het karakter vertellen?

- Wat is de belangrijkste gebeurtenis in dit sprookje?
- Welk cijfer zou je dit sprookje geven?

Introduceer en promoot hier het boek *Avonturen van de dappere ridster* (Van Holkema & Warendorf 2020, Janneke Schotveld), een hele bundel vol spannende verhalen over de heldhaftige ridster.

- Wie heeft er zin in dit boek en wil in de volgende boekenkring over één van de verhalen vertellen?

Beveel ook het eerste sprookjesboek van Janneke Schotveld aan *De kikkerbiljetjes van de koning en andere sprookjes*.

- Zijn daar liefhebbers voor?

2.5 Het meisje met de lange vingers p. 86 - 96

Pirette is geboren met te lange vingers, en haar moeder wil die vingers korter laten maken. Maar Pirette is tevreden met haar vingers en de kinderen uit haar klas accepteren haar zoals ze is. Ze hebben samen lol, spelen het spelletje juwelendiefje en laten Pirette alle verstopte schatten opsporen; zij

kan met haar lange vingers bij alle moeilijke verstopplekken komen.

Dan wordt Pirette beschuldigd van echte juwelendiefstallen en wil haar moeder haar de volgende dag meenemen naar een dokter om haar vingers in te laten korten. Ze loopt weg en komt bij een heks terecht die ➤

2.5 Vervolg

als blauwe vogel, een birbir, de echte juwelendief blijkt te zijn. De heks vertelt dat iedereen Pirette mist en dat de stad vol hangt met posters. Ze stuurt haar terug naar huis met alle juwelen. Die levert Pirette in op het politiebureau. Iedereen is dolgelukkig dat ze terug is en haar moeder accepteert haar lange vingers. Ze is er zelfs trots op.

Bespreek met de leerlingen dat je uit een sprookje vaak een les kunt leren:

- Welke les zou dat in dit sprookje zijn? (accepteer iemand zoals hij/zij is)
- Wat is er veranderd aan Pirettes moeder in dit verhaal?
- Wat vind je van de houding van Pirette?
- Kun je bedenken wat kinderen niet zou kunnen bevallen aan hun uiterlijk? Heb je zelf iets dat je niet bevalt of waar je juist trots op bent?
- Maak een opsporingsposter voor Pirette.

2.6 Dametje hart van goud p. 150 – 159

Twee niet al te slimme rovers denken dat juffrouw Janssen van 94 een echt gouden hart heeft als ze horen dat de bakker haar dametje Hartvangoud noemt. Ze vatten het plan op om haar hart te stelen. Gelukkig verschijnen er net op tijd twee agenten bij haar huis. Er was namelijk een anonieme tip op het politiebureau binnen gekomen, een briefje in de vorm van een kattenhoofdje.

- Kun je de link leggen naar het sprookje over het Kattenmannetje?

Praat met de leerlingen over uitdrukkingen die je niet letterlijk moet nemen.

- Wat bedoelt de bakker als hij zegt dat ze een hart van goud heeft?
- En wat betekent het als de bakker zegt: 'Het komt voor de bakker.' (p.150)

- En: de bakker glimlachte erbij, 'want hij was een opgeruimd man'? (p.151)
- En als het oude vrouwtje niet 'het hart heeft' om te zeggen dat het litteken niet op een hart lijkt? (p.154)
- Ken je nog meer van dat soort uitdrukkingen?

Laat de leerlingen de scene naspelen waarin Olle en Olof 's nachts aanbellen bij vrouwtje Hartvangoud.

- Wie wil er voor de boeven een schort maken met de tekst 'Meesterbakker' en 'Keukenprins'?

Vertel zelf en laat de leerlingen uitbeelden. Er zijn vijf spelers, twee boeven, vrouwtje Hartvangoud en twee agenten.

3. Verborgene grapjes

De sprookjes in dit boek verwijzen naar elkaar en zijn op die manier met elkaar verbonden. Probeer die verwijzingen samen met de leerlingen op te sporen. Zo komt het Kattenmannetje voor in het eerste en het laatste sprookje en zou er voor hem ook wel een kattenbelletje kunnen worden geschreven; hij is stiekem verliefd op vrouwtje Hartvangoud. De birbir komt voor in het sprookje *Het meisje met de lange vingers*

en in het sprookje *Moza en de Sjeika*. We zien de ridster in meer sprookjes terugkomen, en Prins Ebben heeft een plein dat naar hem vernoemd is: het Prins Ebbenplein. De leerlingen die het eerste sprookjesboek gelezen hebben, hebben misschien wel bekende figuren uit dat boek ontdekt, zoals de ridster en de verliefde prinsessen Lupine en Ishana die inmiddels koningin zijn geworden. ➤

4. Meer informatie

Janneke Schotveld was in oktober 2018 te gast bij de Grote Vriendelijke Podcast om te praten over haar eerste sprookjesboek. Je kunt de aflevering beluisteren op www.degrotevriendelijkepodcast.nl (zoek op Janneke Schotveld).

Op de website www.de-leukste-kinderboeken.nl is een interview te lezen, waarin Schotveld vertelt over de herkomst van enkele sprookjes.

En je kunt natuurlijk Janneke Schotveld uitnodigen op school via deschrijverscentrale.nl voor een schrijversbezoek! Over zo'n schrijversbezoek zegt Janneke: 'Zelfs kinderen die lezen 'stom' vinden hebben na een goed schrijversbezoek jeukende beentjes: mogen we naar de bieb? Want van lezen word je slimmer, rijker, knapper en aardiger. Echt wel!'

Colofon

© Stichting Lezen (2020)
Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek op school po (Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek).

Auteur

Cisca van Hemert-Kopmels

Vormgeving

Judith Schoffelen &
Erik olde Hanhof

www.lezen.nl

Keizer Ei

tekst en illustraties:
Karst-Janneke Rogaar

Kluitman 2020 € 14,99 - ISBN 978 90 206 7211 4

Groep
5-6 (NL)
Leerjaar
3-4 (B)
Trefwoorden
taal,
korte ei,
avontuur

Heid en Teit gaan op reis. Maar de zee teistert hun schip. Ze stranden op de keien van een geheim eiland. Het is het domein van de eigenaardige keizer Ei. Die wil geen reizigers op het terrein. Hoe komen Heid en Teit weer weg van het eiland, met niets anders dan een stuk zeil en wat zeiknatte pleisters?

De korte ei en de lange ij. Welke gebruik je nou ook alweer wanneer? Na het (voor)lezen van dit boek weet je voortaan feilloos wanneer je de korte ei moet gebruiken. In dit humoristische verhaal staan alleen maar woorden met de korte ei, er komt geen enkele lange ij in voor. Vanaf nu wordt het kiezen tussen de twee dus simpel een 'eitje'.

1 Informatie

Dit is het eerste prentenboek van Karst-Janneke Rogaar waarvoor ze zelf de tekst maakte. Ze heeft het zichzelf niet makkelijk gemaakt door een boek te maken met ei-woorden. Een prestatie, want het is een humoristisch verhaal geworden. Bijzonder aan de illustraties is dat Rogaar maar twee kleuren gebruikt (zwart en rood) en daarmee heel veel expressie in de illustra-

ties weet te brengen. Deze zijn een mooie aanvulling op de tekst. In 2019 ontving Karst-Janneke Rogaar de Zilveren Penseel voor haar illustraties in *Vriendschap is alles* (Kluitman 2018, Stine Jensen). Ze illustreerde meerdere boeken van Simon van der Geest, zoals het bekroonde *Spinder* (Singel Uitgeverijen 2012). ➤

2 Vooraf

De leerlingen hebben pen en papier. Geef de opdracht:

- Schrijf vijf woorden met een korte ei en vijf woorden met een lange ij op.
- Of: bedenk woorden met een ei/ij. Schrijf op zoals jij denkt dat ze geschreven moeten worden.

Bespreek alle woorden gezamenlijk. Lastig of een 'eitje'?

Neem het boek erbij en vertel dat dit een verhaal is waarin de korte ei centraal staat. In (bijna) alle zinnen is een ei-woord verwerkt. Er komt geen lange ij in voor. Lees het verhaal voor en toon daarbij de illustraties. Lees het de eerste keer voor zonder vragen te stellen of te beantwoorden.

Peil de reacties van de leerlingen.

- Wat vind je van dit ei-verhaal? Keigoed of niet?

3 Betekenis ei-woorden

Lees het verhaal nog een keer voor en vraag leerlingen naar de betekenis van sommige ei-woorden. De meeste woorden worden duidelijk door de context en de illustraties. Er zijn vast heel veel woorden die de leerlingen (hoogst waarschijnlijk) nog niet kennen. Kies zelf een aantal woorden om met de leerlingen te bespreken. Maak met de woorden nieuwe zinnen.

Bijvoorbeeld (chronologisch):

- p. 17 deinen
- p. 18 teistert, waterpeil en kapseizen
- p. 20 sein
- p. 23 geheimzinnig, neiging en veinst
- p. 25 aanleiding
- p. 26 weifelend
- p. 27 domein en onfeilbare
- p. 29 afgepeigerd
- p. 31 feilloos en eindeloos
- p. 32 gebeitste omheining (zie illustratie)
- p. 33 leistenen geplaveid plein (zie illustratie)
- p. 34 gebeiteld, heiligdom en onfeilbare
- p. 36 uitweiden en voorbereid
- p. 38 eigenzinnige leider en domein
- p. 39 kletsmeier
- p. 40 onderscheid soeverein, puriteinse republikein (deze drie zijn wel erg

- p. 41 lastig ...), scheikundig meesterbrein
- p. 41 peinzen
- p. 42 heinde, einder, greintje, dreinerige, contreien, pleiten, gevlei, heibel
- p. 44 bezeilen
- p. 45 schreien, einzelgänger
- p. 46 porselein, geinige, reisgenoot
- p. 51 veiling, geiser, heilzame, rein, marjolein
- p. 52 eetgerei, postelein, reigerpastei, boekweit, treiterende, meiert, marsepein
- p. 54 gein, geile meid, aambeien, zeis, refrein
- p. 55 eigenaardige
- p. 58 karwei, aardbeiengelei
- p. 60 scheiden
- p. 61 keilen
- p. 64 vleien ►

4 Woorden die eindigen op Teit en Heid

Het verhaal heeft een romantisch einde. Teit blijft op het eiland bij keizer Ei. Als er kleintjes komen krijgen ze de achternaam van Teit. Bijvoorbeeld: Kwali, Spontani, Electrici, Activi, Intimi, Creativi.

- Zijn er nog meer namen te verzinnen die passen bij de achternaam van Teit?
- Enne, wat past bij de achternaam van Heid: Eigen, Blij, etc.

5 Ei-verhaal

Achterin het boek vind je een Lexicon, waarin alle ei-woorden die in het boek voorkomen vermeld staan. Hier vind je ook de handige regel: je gebruikt de korte ei in de laatste klankgroep van alle woorden die eindigen op -heid en -teit.

De leerlingen schrijven een kort verhaal met alleen ei-woorden. Ze maken er tekeningen bij. Materiaal: kleurpotlood en maximaal twee kleuren. De leerlingen lezen elkaar de verhalen voor en tonen de illustraties. Maak van al deze verhalen een mooi boekwerkje.

6 IJ-woorden

Het boek gaat weliswaar niet over ij-woorden maar deze komen in deze context wel in beeld. Stel samen met de leerlingen een ij-woordenlijst samen. Is de lijst lang genoeg

om van deze woorden een ij-verhaal te maken? Maak ook van deze verhalen een boekwerkje. Zie lessuggestie 5.

7 Meer informatie

Op deze website van Junior Einstein kunnen leerlingen oefenen met ei- en ij-woorden:

www.taal-oefenen.nl

Colofon

© Stichting Lezen (2020)

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek op school po (Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek).

Auteur

Gretha Straatsma

Vormgeving

Judith Schoffelen &
Erik olde Hanhof

www.lezen.nl

Alles wat was: Hoe ga je om met afscheid?

tekst: Stine Jensen

illustraties: Marijke Klompmaker

Kluitman 2020 - € 18,99 - ISBN 978 90 206 2243 0

Groep
5-8 (NL)
Leerjaar
3-6 (B)
Trefwoorden
afcheid,
rouwproces

Afscheid nemen van een persoon, een dier, een plek, een situatie. Alle kinderen krijgen ermee te maken. Maar hoe ga je ermee om? Wat doe je als je iets of iemand mist? Of als iemand die jij kent verdriet heeft?

De dood is misschien wel de allergrootste vorm van afscheid. Hoe werkt het als iemand er niet meer is? Is doodgaan eng? En wat zegt doodgaan over het leven?

Alles wat was is een boek dat kinderen bewust maakt van hun gevoelens en hen stimuleert over die gevoelens na te denken. Het boek biedt tevens een handvat om met elkaar te praten over verdriet, verandering, troost en alles wat bij afscheid komt kijken. Afscheid nemen kan zwaar en moeilijk zijn, maar ook mooi. Want als je ergens afscheid van neemt, komt er ook weer ruimte voor iets nieuws.

1 Informatie

Stine Jensen is een bekend filosoof. Voor haar kinderboekendebuut *Lieve Stine, weet jij het?* ontving ze in 2015 een Zilveren Griffel. Marijke Klompmaker illustreerde tientallen boeken en tijdschriften. Zij illustreert onder andere de kinderboeken die haar tweelingzus, Nynke Klompmaker, schrijft.

Alles wat was is een toegankelijk boek, mede door de kleurrijke illustraties; ze maken de onderwerpen luchtiger. Dat het boek toegankelijk is, blijkt ook uit de verkoopcijfers. Het kwam begin 2020 uit en beleefte ondertussen al de 3e druk. ➤

2 Vooraf

Dit boek leent zich minder voor voorlezen van begin tot einde. Het is zeker een boek dat een vaste plek in de boekencollectie op school of in de klas verdient. Ieder kind krijgt immers in zijn leven te maken met afscheid in wat voor vorm dan ook. Wanneer en hoe je het boek inzet, is aan de leerkracht. Je kunt het boek inzetten wanneer een van de leerlingen met een ingrijpend afscheid te maken krijgt. Het bespreekbaar maken kan dan fijn zijn. Ook de ervaringen van medeleerlingen kunnen waardevol zijn voor een verwerkingsproces. Of je gebruikt het boek juist als je denkt dat het niet speelt, om de emotionele lading er af te halen. Hoe je het boek ook inzet, het kan hele mooie gesprekken en inzichten opleveren bij kinderen én volwassenen.

Het boek bestaat uit zeven hoofdstukken, met daarnaast een begin- en een eindhoofdstuk: *Begin: afscheid nemen* en *Einde: opnieuw beginnen*. De titels van de hoofdstukken zijn: *Rouwen, Doodgaan, Veranderingen, Afscheid van de dingen, Troost, Na de dood, en Begraven*.

Per hoofdstuk worden al veel tips en vragen gegeven waar je het met de leerlingen over kunt hebben. Deze lessuggesties zijn daar een aanvulling op. De lessuggesties worden per hoofdstuk gegeven. Let wel: je hoeft het boek niet op volgorde te lezen. Gebruik het boek zoals het jou als leerkracht past en zoals het aansluit bij jouw leerlingen.

3 Begin: Afscheid nemen

Voorlezen p. 11 'De verschillende culturen... moet zeggen.' Heb je een groep waarin kinderen uit verschillende culturen zitten, vraag dan of zij iets willen en kunnen vertellen over hoe het er in hun cultuur aan toegaat op een afscheid c.q. begrafenis.

- Hoe gaat het bij een Poolse, Surinaamse, Chinese, Ghanese begrafenis of crematie?
- Zijn er overeenkomsten en wat zijn de verschillen?

4 Rouwen

Rouwen betekent verdriet hebben nadat iemand is overleden. Rouwen uit zich op veel verschillende manieren. Stine Jensen beschrijft vijf fases van rouw in dit hoofdstuk. Deze kun je voorlezen: p 18-20. In Nederland zeg je wanneer iemand overleden is: 'gecondoleerd.' Zie p 22. Een raar en zwaar woord. Het heeft wel een heel mooie betekenis: *ik deel de pijn met jou*.

- Ken je het woord? Wat vind je ervan?
- Zou je het door een ander woord kunnen vervangen?

Lees de tip voor op p. 25 over het maken van een klein altaar met herinneringen aan een overleden persoon of huisdier.

- Voor wie wil jij een altaar maken?
- Wat komt er allemaal op te liggen?
- Helpt het maken van een altaar voor het rouwproces?

Het hoofdstuk begint, op p. 14, met een tekening van een stamboom waarop een familie te zien is met grootouders, ouders, kinderen en huisdieren. Het hartje geeft aan wie er met elkaar getrouwd zijn of een relatie hebben. Het kruisje geeft aan wie er overleden zijn. Een opdracht kan zijn dat de leerlingen een stamboom maken van hun familie zoals aangegeven in het boek. De leerlingen die dat willen, vertellen aan elkaar hoe hun stamboom in elkaar steekt. Wanneer ouders/grootouders gescheiden zijn kun je hiervoor een teken verzinnen. Hang de stambomen in de klas zodat alle leerlingen kunnen kijken. ➤

5 Doodgaan

Lees de *Wist je dat* op p. 40 voor.

- Weten de leerlingen wat er op Allerheiligen op 1 november wordt gevierd?
Dit is een katholieke feestdag waarop heiligen en martelaren worden herdacht.
- En op Allerzielen?
Dit is een katholieke feestdag waarop overledenen worden herdacht.
- Wat vinden de leerlingen van het idee om een dag in het leven te roepen waarop kinderen stilstaan bij overleden familieleden en waarop ze foto's meebrengen naar school en over ze vertellen?

—————
In de tekst wordt verwezen naar de Disneyfilm *Coco*. Kijk met de klas naar de film *Coco*. Na het kijken:

- Vond je *Coco* een vrolijke of een verdrietige film? (Meningen mogen verschillen)
- Waardoor kwam dat?

—————
In de lesbrief op de website van Kluitman staan een paar verwerkingsvragen n.a.v. deze film.

Lees op p. 42 de *Wist je dat* voor over een cursus proefsterven in Zuid-Korea.

- Wat vind je van zo'n cursus?

6 Veranderingen

- Wat is de laatste verandering die je hebt meegemaakt?

Dat kan van alles zijn. De tip op p. 50 is een mooie opdracht voor in de klas. Leerlingen brengen foto's (op kopietjes daarvan) van

zichzelf mee op verschillende leeftijden. Hiervan maken ze een collage. De leerlingen die dat willen, vertellen over hun collage. Hang de collages in de klas zodat iedereen ze kan bekijken.

7 Afscheid van de dingen

Lees de vraag op p. 66 voor. Vertel eens, wat maakt dat deze lievelingsspullen zo waardevol voor hen zijn? Lees de *Wist je dat* op p. 73 voor over de opruimmethode van Marie Kondo.

Opdracht à la Marie Kondo: alle leerlingen verzamelen thuis vijf dingen van henzelf.

Word je er gelukkig van? Dan mag het blijven. Word je er niet gelukkig van? Dan mag het weg. Wat blijft en wat mag weg? De leerlingen kunnen de spullen ook mee naar school brengen. Verzin een goede bestemming voor de spullen die weg mogen.

8 Troost

- Hoe zie je aan iemand dat hij/zij verdrietig is?
- Lees p. 83 voor. 'Vermannen' betekent dat mannen niet mogen huilen. Wat vind je? ►

9 Na de dood

Lees p. 96 voor. Best lastig om over na te denken.

- Wat gebeurt er met je als je dood bent? Wat denk je?

10 Begraven

- Wat zouden de leerlingen willen na hun dood: begraven of cremeren? Vaak is de keuze afhankelijk van wat er gangbaar is binnen een familie, religie of cultuur.
- Is dit onderwerp bespreekbaar? Hoe wil je herinnerd worden?

11 Na het lezen: de Kletsput

In ieder hoofdstuk stelt Stine Jensen rechtstreeks vragen waar leerlingen over na kunnen denken. Selecteer een aantal van deze vragen uit het boek, zet deze op kaartjes en doe de kaartjes in een grote glazen pot, de Kletsput. Leerlingen pakken een vraag uit de pot, lezen de vraag en proberen de vraag te beantwoorden. De vragen kunnen individueel, in tweetallen, in

kleine groepen of klassikaal besproken worden. De meeste vragen kun je zo overnemen op de kaartjes, sommige vragen zijn gesloten gesteld en kun je iets aanpassen. Laat zoveel mogelijk het woordje 'waarom' weg. Bijvoorbeeld de vraag: *Ben jij bang voor de dood? Waarom wel of waarom niet?* kun je aanpassen naar *Ben jij bang voor de dood? Vertel eens?*

12 Meer informatie

Op de website van Kluitman is een lesbrief te downloaden met lestips over *Alles wat was*: www.kluitman.nl.

Colofon

© Stichting Lezen (2020)
Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek op school po (Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek).

Auteur

Gretha Straatsma

Vormgeving

Judith Schoffelen &
Erik olde Hanhof

www.lezen.nl

